

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רה

ערב שבת קודש
פרשת שופטים
ג' באלול התשע"ז

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

פקודת יום

לפעול מתוך זודאות וביטחון

אם בשנים שעברו היו יוצאים למקום רחוק מיהדות וקדושה, מתוך הרגשת חוסר-זודאות במידת ההצלחה, והיו צריכים לבטוח ולקוות ש"לב ישראל ער הוא" - הרי, בימינו אלו, לאחר שרואים במוחש כל מה שפעלו בשטח של הפצת היהדות, יכולים כבר לצאת לכל מקום ומקום מתוך רגש של זודאות וביטחון גמור בהצלחת הפעולה.

וההחלטה בזה - אינה תלויה אלא בו בלבד, ואינו זקוק לעזר וסיוע של פלוני.

(משיחת יום שמחת תורה תשמ"ז, תורת מנחם תשמ"ז כרך א' אמ' 384)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' באלול ה'תשע"ז - י' באלול ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' באלול	הלי טוען ונטען פרק י-יב.	הלי ממרים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רמו.
ש"ק	ד' באלול	פרק יג-טו.	פרק ב.	מ"ע רמו.
א'	ה' באלול	פרק טז. הלי נחלות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע רמו. רמח.
ב'	ו' באלול	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע רמח.
ג'	ז' באלול	פרק ו-ח.	פרק ה.	מ"ע רמח.
ד'	ח' באלול	פרק ט-יא.	פרק ו.	מ"ע רמח.
ה'	ט' באלול	פתח פיך וגוי. ספר שופטים והוא ספר ארבעה עשר.. הלי סנהדרין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע קעו. מל"ת רפד. מ"ע קעה.
ו'	י' באלול	פרק ד-ו.	הלי אבל.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רכט. רכט. רכט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	לפני הזריחה							
ו', ג' באלול	4.02	4.56	5.19	6.18	9.25	12.43	1.15	7.13.9	7.39
ש"ק, ד' באלול	4.03	4.56	5.19	6.19	9.25	12.42	1.15	7.12.7	7.38
א', ה' באלול	4.04	4.57	5.20	6.20	9.25	12.42	1.15	7.11.5	7.36
ב', ו' באלול	4.05	4.58	5.21	6.20	9.26	12.42	1.14	7.10.2	7.35
ג', ז' באלול	4.06	4.59	5.22	6.21	9.26	12.42	1.14	7.09.1	7.34
ד', ח' באלול	4.07	5.00	5.22	6.21	9.26	12.41	1.13	7.07.9	7.33
ה', ט' באלול	4.09	5.00	5.23	6.22	9.26	12.41	1.13	7.06.6	7.31
ו', י' באלול	4.10	5.01	5.24	6.23	9.26	12.41	1.13	7.05.4	7.30

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ו בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שופטים	6:36	7:48	6:51	7:50	6:43	7:51	6:53	7:50
כי תצא	6:27	7:39	6:43	7:41	6:34	7:41	6:45	7:41

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793 7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לצחצה את המדים

פעם היו חסידים אומרים, שבראש-חודש אלול צריכים להתחיל לצחצה את ה'מונדיר' [=מדי החיילים ברוסיה], לקראת הכתרת המלך.

(ערב ראש-חודש אלול תר"צ. אג"ק אדמו"ר מהור"צ כ"ד, עמ' תי)

"כמה הוציא כוחו"

אנחנו כולנו בתוך כל אחינו בני-ישראל, עומדים על מפתן שערי רחמים הנפתחים בחודש אלול הבא עלינו לטובה, והימים האלה קבועים לתשובה והתעוררות, אשר כל אחד ואחד יעשה חשבון בנפשו מכל אשר עבר עליו במשך שנה תמימה.

כמה הוציא כוחו ויגיעתו, ומה עשה לטובת נפשו ותעודתו הרוחנית בעצמו ובקרוב אנשי ביתו, אשר גם פרנסתם ומזונם רוחני מוטל עליו, כי האב מזכה את בניו גם בכוח ונוי המוסרי. ולאור הנר האלוקי השוכן בו יבדוק מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו, אשר בתוהו יילך, כי יום ירדוף יום, וחודש יחלוף חודש, ובין כה וכה והנה עוד שנה מימי חייו חלף והלך לו, והוא על עמדו יעמוד, ומה יהיה אחרית דבר זה, ואיפוא מתי יעשה גם הוא המוטל עליו בחובת נפשו המוסרית.

ובהתבוננו היטב בזה ועם זה אשר גם הוא חבר העדה, ובסיבתו יגרום מיעוט דמות ותבנית עדת החסידים, הנה בטח יתעורר בהתעוררות הנכונה ויעשה הסכם חזק בנפשו לשוב אל הוי', לעזוב את דרכיו הלא-טובים, ולהתחזק במעשי הטוב, לקבוע עיתים לתורה ולדאוג לתעודתו הרוחנית בהטבת דרכיו במידות טובות.

תמימים! זיכרו מורכם ורבכם הק' השוכן בארצות החיים, וכל איש ואיש מכם יזכור הימים ההם בזמן הזה אשר זכה לעמוד ולשמוע עבד הוי', אשר דברי קדשו חוצבים להבת אש לאמר, כל אחד ואחד עליו לדאוג לא רק בעדו ובעד אנשי ביתו לבד, כי אם גם בעד אחיו ויושבי מקום מגורו, לנחותם ולהדריכם בדרכי אור אשר הנחילנו כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ולהזכירם תעודת האדם עלי אדמה, להאיר מחשכי ארץ באור התורה ועבודה שבלב.

(כ"ה מנחם-אב תרפ"ד. אג"ק אדמו"ר מהור"צ כ"ד, עמ' תח"ט)

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

לנוס אל "עיר מקלט" – חודש אלול

עבירה כמוה כשפיכת דם, והעובר עבירה נחשב "רוצח נפש", עליו נאמר "שופך דם האדם (דקדושה) באדם (בליעל) • חודש אלול הוא בבחינת "עיר מקלט", אליה יכול החוטא לנוס כדי להינצל מ"גואל הדם" • יש לערוך חשבון נפש על כל המחשבות, הדיבורים והמעשים של כל השנה ולתקן את הטעון תיקון • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בבחינת רוצח נפש, "שופך דם האדם באדם", דם האדם דקדושה באדם בליעל (היצר-הרע).⁷

וחודש אלול – הוא בבחינת "עיר מקלט", שבו יכול הוא להינצל מ"גואל הדם", הוא היצר הרע (ש"הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות"),⁸ עד הדין ומשפט של ראש-השנה, ובניתיים יכול לחזור בתשובה.

ובעניין זה – ישנה מעלה בדין ומשפט שלמעלה (בראש-השנה) על הדין ומשפט שלמטה, שהרי בדין ומשפט שלמטה – לא על כל דבר מועילה תשובה,⁹ (וכידוע¹⁰ הסיפור מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק, שהעביר שוחט משחיטתו אף שעשה תשובה), מה-שאין-כן לגבי הדין ומשפט שלמעלה – התשובה מועילה על הכול.

ואפילו "האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב (ש) אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (ועל-דרך זה "אחטא ויוס-הכיפורים מכפר, אין יוס-הכיפורים מכפר")¹¹ – הרי "דחק ונתחזק ונתגבר על יצרו

א. דובר¹ באריכות², שחודש אלול הוא עניין ערי מקלט.

[ותוכן³ העניין:

עניינם של ערי מקלט הוא – הסיוע לרוצח נפש להינצל מגואל הדם. ועד שאפילו רוצח במזיד – הרי "בתחילה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט", וכל זמן שהרוצח שהה בעיר המקלט היה ניצול מגואל הדם, ורק לאחר זה "בית-דין שולחין ומביאין אותו משם"⁴, והיו עורכים משפט אם הוא חייב גלות, או אפילו עונש חמור יותר. ונמצא, שעל-ידי עיר המקלט ניצול הרוצח מגואל הדם על-כל-פנים עד לזמן הדין ומשפט, וגם בשעת המשפט – הרי "אפשר דחזו לי זכותא"⁵.

וזהו גם עניינו של חודש אלול – בבחינת "ערי מקלט" לעובר עבירה:

על-ידי כל עבירה שהאדם עושה – הרי הוא

1) מכאן עד סוף השיחה – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 380 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

2) שיחת שבת מבה"ח אלול תשי"א ס"ד ואילך (תורת-מנחם – התועדויות' ח"ג עמ' 285 ואילך). וש"נ.

3) החצ"ר – מהנחה בלתי מוגה.

4) מכות ט.ב.

5) גיטין כט, רע"א.

6) נח נט.ו.
7) ליקו"ת במדבר יג.ג.
8) ב"ב טז.א.
9) ראה שו"ת נוב"י אור"ח מהדו"ק סל"ה.
10) ראה תורת-מנחם שם עמ' 288 הערה 33.
11) יומא פה.ב (במשנה).

ביום כיפור מוכרח להביא עצמו לתשובה

[. . .] ולהגיע לזה אפשר [רק] ביום-הכיפורים שאז הוא הזמן לזה. ולכן בנעילה נוצרים כוחות חדשים,

שזאז הוא הזמן המוכשר לתשובה, ומוכרחים כל מי שיש לו רק שייכות, שיעשה תשובה.

כל זה ביום-כיפור [בכלל], אך נעילה אינו עבור כולם, זהו רק לאלו שעוד לא עשו תשובה עד אז, אז [גם] הם ושים תשובה, כי אז הוא הזמן האחרון ממש כו'. כי לאלו שכבר הייתה התעוררות תשובה, נעילה לא פועל עליהם כל כך. . . כי נעילה מצד עצמה אינה לבכייה, הרי מדוע שלא לשמוח? – תודה לק"ל, הרי 'קיים' את יום כיפור, ועתה הוא אדם טהור.

...אך יום-כיפור עצמו זה שונה לגמרי. חייבים אז לעשות תשובה, אלא שהתשובה צריכה להיות כללית ולא פרטית. וגם אם לא הולך, צריך שיעורר הוא את עצמו לכך, לא נורא גם עם תנועות חיצוניות, היינו שיצחק בקולות וצעקות, הכול כדי לעורר את עצמו. אך ההתעוררות אינה צריכה לבוא מדברים פרטיים הגורמים לו – לא טוב, אלא כללית.

(קטעים מספר השיחות "תורת שלום" מכ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע, עמ' 39-36, תרגום מאידיש)

נפתחו שערי השמים

היום הזה נפתחו שערי השמים, ושערי רחמים בהיכל הזכות פתוחים המה לכל ישראל אחינו האנשים והנשים, המתעוררים לעשות חשבון צדק בנפשם על התורה שלמדו בעצמם ולימדוה לילדיהם, ועל העבודה הקדושה אשר עשו במשך השנה לטובת החזקת בתי התורה.

(א' באלול תש"ה. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ כרך ח, עמ' תרמח)

לחשוב ולהתבונן במה שעברה השנה

בחסד א"ל עליון עומדים אנחנו כולנו בהיכל הרחמים – בחודש אלול – שהוא חודש הרחמים שבו מאירות שלוש עשרה מידות הרחמים. החודש הזה הוא חודש הרחמים, אשר בו נפתחים שערי רחמים לכל הבא לגשת אל הקודש, לעבודת הבורא ברוך-הוא, בתשובה, תפילה ותורה.

החודש הזה הוא חודש האחרון משנה החולפת ועוברת מההווה אל העבר, והוא חודש של חשבון-הנפש, לחשוב ולהתבונן במה שעברה עליו השנה, להתחרט על הלא-טוב בחרטה גמורה, ולקבל על עצמו להיות זהיר על להבא בקיום המצוות בהידור, לשקוד בתורה ותפילה ולהתרגל במידות טובות.

החודש הזה הוא חודש ההכנה, לקראת שנה החדשה הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות. יש סיפור ארוך, מקובל מפי הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע, אודות אחת התורות אשר אמר הוד כ"ק רבנו הזקן – בעל התניא ושולחן-ערוך – בשבת מברכין חודש אלול שנת תקנ"ה, מה ששמע מפי מורו ורבו הרב המגיד ממעזריטש נ"ע בשם מורנו הבעש"ט נ"ע. ואלו דברי קדשו: רבנו אמר לנו, מה ששמע מרבנו הבעש"ט נ"ע.

כי לולא התמהמהנו כי עתה שכנו זה פעמיים, שכנו פעמיים הם שני אופני תשובה, (א) תשובה כללית דראש-השנה בקבלת-עול מלכות-שמים. (ב) תשובה פרטית דיום-הכיפורים, לפרט חטאיו, לכבסם ולהיטהר. ושתי תשובות הללו תלויות בחשבון-הנפש שהאדם עושה בחודש אלול.

וזהו כי לולא התמהמהנו, לולא אותיות אלול, לולא התמהמהנו, אם האדם מתמהמה ומאריך בחשבון-נפשו בחודש אלול, הנה אז שכנו פעמיים, כלומר לפי אופן זה תהיה העבודה בשני אופני התשובה דראש-השנה ויום-הכיפורים.

(י"ג באלול תרצ"ז. אג"ק אדמו"ר מהור"י צ כרך ז, עמ' קלא)

חודש שבו נפתחים שערי הרחמים

**הימים האלה קבועים לתשובה והתעוררות, אשר כל אחד ואחד יעשה
חשבון בנפשו מכל אשר עבר עליו במשך שנה תמימה • חשבון צדק
של בעלי עסק ויושבי אוהל • מאיגרותיו ושיחותיו של כ"ק אדמו"ר
מהוריי"צ נ"ע**

לדפוק ולחכות עד שיפתחו

אדמו"ר האמצעי אמר שבעת נעילה אפילו קל שבקלים מתעורר בתשובה. מוכן היטב, שמדובר בסוג של יהודי שמחכים לתשובתו, רוצים שידפוק בדלת, וכאשר הוא דופק פותחים לו מיד, שהרי באמת למעלה רוצים שיעשו רק טוב, לכן במי שבטוחים שגם כאשר לא יפתחו לו, בכל־זאת לא ייפרד לכל הפחות – לזה לא מאפשרים כל־כך מהר, וסוף־כל־סוף הוא מתדפק [ונכנס] בעצמו. למעלה הכול הוא ברחמים. ידועה שם היטב הרחמנות שיש על נשמות ישראל, השרויות בחושך שכזה ובהעלם והסתור. ולא רק שאינו נעשה נפרד חסיושלום, אלא להפך, נעשה מקורב והולך מעלה מעלה, כי זו מדרגת ר'חוק שנעשה קרוב, שכשנעשה קרוב, קרוב הוא לגמרי בכל הפרטים. כל זה הוא בעבור אלו שמסוגלים גם לריחוק, ויכולים לעמוד מאחורי הדלת עד שפותחים, ויש בהם חוזק אמיתי שלא לזוז ממקומם. עומדים הם, מחכים ומחכים, ועל מה שיהיה עליהם אינם חושבים, העיקר [לאחוז] בידית. לבקש שוב, ושוב לבקש, ועוד פעם, אולי עכשיו אולי הפעם, אך לזוז – לא. לכן כאשר פותחים את השערים בזמן שבו מתקבלות הבקשות – הם הראשונים, כי הם קדמו בכל אופן, והקודמים, קרובים יותר. זאת השיגו, עלידי ציפיתם ובקשותיהם, בזמן שעמדו וחיכו, עד שירחמו עליהם כו'.

רצון כללי להיות אחרת

[. .] הגילוי שמאיר להם הוא מעצם העובדה שעלידי התשובה שלהם הם נעשים קרובים וחזקים יותר, [אף] שבעיני עצמם חושבים שעדיין אינם כראוי. שהרי בתשובה יש סיעתא דשמיא, שהתעוררות זו [למעלה] פועלת את כל עניין התשובה, אך זה רק רצון כללי הנמשך מלמעלה – הגם שזה העיקר, מכל מקום נשאר הוא בכללותו, ועיקר העבודה הוא בדרך פרט. הכלי לקבל את הגילוי (של הרצון הכללי שלמעלה, המרומז בפסוק "כי לא אחפוץ כו' כי אם בשובו מדרכו וחיה") – הוא הרצון הכללי של האדם, היינו, שיהיה לו רצון בכלל לעשות תשובה על העבר, ולרצות מאן ולהבא להתנהג בדרכי התורה והמצווה בכל הפרטים ופרטי הפרטים ממש. לאחר מכן צריכה להיות תשובה בפרטות בכל דבר כו', כל אחד כפי שידע את פרטי ענייניו, ועל כך נאמר "כי אם בשובו מדרכו וחיה" – מדרכו, מאופן התנהגותו עד עתה, משם גופא יש לו לקחת 'דרך' שיהיה לו חיות בקדושה [. .] וכך הוא הפירוש במה שאומר "מדרכו וחיה", באותה מידה שהיה מסור בצד הסטרא־אחרא בתחילה, כך יהיה מסור ונתון אל הקדושה.

רודין²⁰ – לא היה כדי להעניש, אלא הכוונה היתה כדי שעלידי זה יהיה זיכור²¹. וזהו גם כן עניין ערי מקלט, גלות – "גלות מכפרת"¹³. וכפי שמבאר אדמו"ר הזקן באיגרת־התשובה²² ש"כפרה היא לשון קינוח, שמקנה לכלוך החטא", ועד כדי כך שנעשה "מרוצה כקודם החטא"²³.

ובמילא היה מקום לומר שעניין זה ישנו גם בחוץ־לארץ־ישראל, שהרי ארץ־ישראל, שהיא "ארץ" סתם²⁴, עניינה – כמאמר²⁵ "למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצות קונה", ופירוש "חוץ־לארץ" הוא – חוץ מרצון זה. ואם כן – בחוץ־לארץ יש להבטיח עניין זה יותר מאשר בארץ־ישראל. ואף־על־פי־כן, רק ה"שופטים ושוטרים" היו גם בחוץ־לארץ, אבל ערי המקלט – רק בארץ־ישראל.

ג. בתשובה ישנם שני עניינים²⁶: חרטה על העבר וקבלה על להבא, ובאיזה אופן היא החרטה הראויה – כאשר מכאן ולהבא מקבל על עצמו להתנהג כדבעי, דאם לא כן, מהי פעולת החרטה, הרי הוא "כטובל ושרץ בידו"²⁷.

ולכן היו ערי מקלט רק בארץ־ישראל, כיוון שאם האדם נשאר מחוץ ל"ארץ שרצתה לעשות רצון קונה" – מהי פעולת החרטה. ולכן ערי מקלט קולטות גם רוצח מחוץ־לארץ, שגם עבורו מועילה הגלות, אבל הגלות עצמה צריכה להיות בארץ־ישראל דווקא – "ונס שמה"²⁸.

20 פרש"י עה"פ.

21 וכלשון התנחומא (שם): שוטר שיוציא ממנו כו' משפט צדק ללמדך שצדקה עושים כו' ועם החייב שמוציאין את הגזילה מתחת ידו.

22 פ"א.

23 שם פ"ב.

24 ראה תענית י, רע"א.

25 ב"ר פ"ה, ת. יל"ש בראשית רמז ח.

26 רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. תניא אגה"ת לרבנו הזקן פ"א (צא, רע"א). אלא שחרטה על העבר צ"ל לא רק במחשבה, כי אם גם בדיבור – וידוי דברים (ועיין מצות וידוי ותשובה בסהמ"צ להצ"צ פ"א (דרמ"צ לת, א ואילך). מנ"ח מצווה (שסד). ובנוגע מכאן ולהבא מצוות התשובה היא עזיבת החטא בלבד* (ועל כורחך צריך לפרש כן בלשון הרמב"ם שם רפ"א, בשערי־תשובה לרבנו יונה אות יט. ועוד) וכדמוכח בחו"מ סו"ס לד ובכ"מ. וראה ג"כ קדושים (מט, ב). וצ"ע.

* וראה לקו"ש ח"ז עמ' 197 ואילך].

27 ראה תענית טז, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ג.

28 מסעי לה, יא.

ועשה תשובה מקבלין תשובתו¹². וזהו עניינו של חודש אלול – עניין הגלות, ש"גלות מכפרת"¹³, ועד שנעשה "וחי"¹⁴ – "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"¹⁵, כמדובר בשיחה הנ"ל בארוכה].

ב. וישנה הוספה לעניין זה:

על עניין "שופטים ושוטרים גו"¹⁶, איתא בספרי¹⁷, שה"שופטים ושוטרים"¹⁸ היו "בכל מושבותיכם – (גם) בחוצה לארץ". וממשיך בספרי: "יכול אף ערי מקלט יהיו נוהגות בארץ ובחוצה לארץ? תלמוד לומר, אלה כו' – ערי מקלט אינן נוהגות אלא בארץ". ומכל־מקום איתא בספרי¹⁹, שערי מקלט קולטות גם רוצח שבחוץ־לארץ, אלא שערי המקלט עצמן היו בארץ־ישראל דווקא.

מזה שהספרי מדמה את עניין "שופטים ושוטרים" לערי מקלט, שכשם ש"שופטים ושוטרים" היו גם בחוץ־לארץ, קא־סלקא־דעתך שגם ערי מקלט היו נוהגות בחו"ל – משמע, שערי מקלט שייכות ל"שופטים ושוטרים".

עניין ה"שופטים", ואפילו ה"שוטרים" שהיו

12 תניא אגה"ת פ"א.

13 ברכות נו, סע"א. ושי"ן. וראה מכות יא, ב ותוד"ה מידי.

14 ואתחנן ד, מב, ועוד.

15 שם, ד. וראה אבות דר"נ ספ"ד.

16 ר"פ שופטים.

17 מובא בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע קעו. לפנינו בספרי זוטא (מסעי לה, כט).

18 ממש"כ בספרי ר"פ שופטים ובסנהדרין (טז, ב) מניין שמעמידין שופטים לישראל ת"ל כו' שוטרים ת"ל כו', משמע לכאורה דצריך לימוד מיוחד לשוטרים, ובכל מושבותיכם (מסעי שם) דמיניה ילפינן דנוהג גם בחו"ל (מכות ז, א. וספרי שם). הרי מדבר רק בשופטים. אבל מדברי ר' אלעזר (תנחומא ר"פ שופטים) אם אין שוטר אין שופט, משמע דבכ"מ שממנים שופטים מוכרח שיהיו גם שוטרים (וביל"ש שם מוכח דאינו חולק על הת"ק). ועפ"ז מוכן בפשיטות: (א) קושיית הש"ס במכות (שם) א"כ מה ת"ל בכל שערך, כיוון דגם שוטרים נוהגין בחו"ל. (ב) הא דאין מונים העמדת שופטים ושוטרים בשני מ"ע. וראה תורה־תמימה ר"פ שופטים. פי' הרי"פ פערלא לסהמ"צ להרמב"ם פרשה א בסופה. (ג) ל' הרמב"ם בסהמ"צ (שם): מנין שממנים ב"ד לכל ישראל ת"ל שופטים ושוטרים כו' אלה הדינין נוהגין בין בארץ בין בחו"ל. – וראה גם לקו"ש חל"ד עמ' 103 ואילך.

19 מסעי שם, יג.

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני (פרק א, משנה א)

ההוראה מאופן נתינת התורה במעמד הר סיני, שעל זה אמרו חז"ל "מה להלן כו' אף כאן כו'": אף-על-פי שהתורה ניתנה לכל שישים ריבוא בני-ישראל, ועד שאיתא במדרש שאילו היו ישראל שישים ריבוא חסר אחד לא היתה ניתנת התורה אפילו למשה רבינו, מכל מקום, "משה קיבל תורה מסיני" באופן ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך", היינו שישנו עניין של הבדלה בין משה רבינו לכל בני-ישראל, מכיוון שמשה רבינו צריך למסור את דבר ה' כמו שהוא, מבלי להתחשב איך יתקבלו הדברים אצל השומעים. וזהו גם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים למזרח ושומעים את הדיבור יוצא "אנוכי גו'", וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, היינו, שמכל הצדדים היה אך ורק גילוי אלוקות כמו שהוא לאמיתו.

ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגתם של רבנים ומורי הוראה – לומר את האמת של התורה כמו שהיא, ללא פשרות, ולא לנסות להתאים את התורה לפי רוחם של הבעלי-בתים שומעי לקחם, בגלל שחוששים שאם לא יהיו הדברים לפי רוחם, לא יקבלו את הדברים, ובמילא יתמעט הכבוד שרוחשים לרבנים, מפני שיחשיבום ל"בטלנים"...

וכאמור, שאצל כל בני-ישראל צריכה להיות ההנהגה על-פי מאמר המשנה "הוי מתלמידיו של אהרון... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבנים ומורי-הוראה, שתפקידם לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים.

(שיחת יום ב' חג השבועות ה'תשי"ז. תורת מנחם כרך כ עמ' 63)

ידוע ומבואר בספרים בדקדוק הלשון בכמה מקומות שקבלת התורה הייתה "מסיני" – "משה קיבל תורה מסיני", "הלכה למשה מסיני" – שלכאורה הווי ליה למימר "הלכה למשה ממתן-תורה", "משה קיבל תורה מהקב"ה" וכיוצא בזה, ומה נוגע כאן הענין ד"סיני"? – ומבואר בזה, שקבלת התורה אצל משה הייתה על-ידי זה שלמד מאופן ההנהגה ד"סיני":

הטעם שהר סיני זכה שעליו ניתנה תורה, הוא – לא מפני היותו גבוה מכל ההרים, אלא אדרבה – להיותו "מכיך מכל טוריא". ועניין זה שהר סיני היה נמוך מכל ההרים, אינו מפני שמצד עצמו לא היו בו מעלות שבשבילן יהיה גבוה – שהרי איתא במדרש "סיני מהיכן בא... מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו", מהמקום שבו ייבנה בית-המקדש ושבו הייתה המסירות-נפש של אברהם ויצחק; ואף-על-פי-כן נשאר הר-סיני בתנועה של עניות "מכל טוריא", מהר תבור והר כרמל כו' שנקראו "הרים גבנונים", ובזכות עניות זו זכה שעליו ניתנה תורה.

ועל-דרך-זה בנוגע למשה רבינו – שלמרות כל מעלותיו, שהיה משבט לוי, ובשעה שקיבל את הנבואה בפעם הראשונה היה ראוי להיות כהן גדול, שהוא "קודש הקדשים" מכל ישראל – היה "עניו", ולא "עניו" סתם, אלא "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". היינו, שבכל מקום שבו ישנו אדם מישראל, מזמן משה ועד הדורות האחרונים, "עד היום האחרון", עומד משה בתנועה של ענוה ושפלות ("אֲרָאֶפְגַּעפְאֶלְנִקִּיט") לגבוי! ובזכות הנהגה זו – שלמד משה רבינו "מסיני" – קיבל את התורה.

ולכן מי הוא ה"תלמיד ותיק" ש"עתידי לחדש" – מי שיזכור שהתורה ניתנה "למשה מסיני", עם כל העניינים שהיו שם: הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, והעניין ש"מכיך מכל טוריא".

(שיחת ליל ג' חול המועד סוכות, ה'תש"ז. תורת מנחם כרך טו עמ' 96)

מה-שאינ-כן העניין של "שופטים ושוטרים" – היה גם בחוץ-לארץ, כיוון שלגבי משפט על הזולת שנינו²⁹ "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו"; בית-דין שבארץ-ישראל אינם יכולים להכיר את ההעלמות וההסתרים שישנם בחוץ-לארץ, אשר על כל עניין במעשה, ואפילו בדיבור ובמחשבה, צריך להיות יגיעה רבה, וישנם ניסיונות רבים. בארץ-ישראל – מצב ש"עני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³⁰ – אין להם שום מושג בזה. ולכן הוצרכו להיות "שופטים ושוטרים" גם בחוץ-לארץ, כדי לשפוט את בני ישראל שבחוץ-לארץ.

וכידוע הסיפור אודות אדמו"ר האמצעי ואודות אדמו"ר הצמח-צדק³¹, שפעם אחת, באמצע "יחידות", הפסיק למשך זמן, ואחר-כך חזר לערוך "יחידות". וכששאלוהו הטעם לזה, הסביר, שכאשר באים ל"יחידות" לבקש "תיקון", צריך למצוא – בדקות דקות על-כל-פנים – עניין זה בעצמו, ואז אפשר לענות. וכשבאו אליו לשאול אודות עניין פחות ביותר – לא היה ביכולתו למצוא בעצמו עניין זה אפילו בדקות דקות, ולכן הפסיק את ה"יחידות"³².

וזהו גם כן עניין מה שאמר הקב"ה למשה רבינו בשעת חטא העגל "לך רד כי שחת עמך"³³: משה היה אז ברקיע, למעלה מעלה, "לחם לא אכל ומים לא שתה"³⁴ ובני ישראל היו למטה מטה. ולכן אמר לו הקב"ה "שחת עמך", הם העם שלך³⁵ – שעלידי זה נעשה משה קשור עמם, והיה יכול ללמד עליהם זכות.

ועל-דרך מה שכתב אדמו"ר הזקן³⁶ ב"בד קודש"³⁷, שאין רצונו שהמשפט יהיה על-ידי "שרים", כיוון שעל "שרים" אי-אפשר לסמוך,

(29) אבות פ"ב מ"ד.

(30) עקב יא.יב.

(31) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שנו, ב ואילך (אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג עמ' שעט ואילך).

(32) דמכיוון שסו"ס באו לשאול אצלו עד"ז, לא היה יכול, או שלא רצה, להמשיך בעריכת "יחידות" (מהנחה בלתי מוגה).

(33) תשא לב, ז.

(34) שם לד, כח.

(35) דהיינו שהכות שלך נמצא בהם (מהנחה בלתי מוגה).

(36) ראה הקדמת כ"ק אדמו"ר ל"בד קודש" (קה"ת, תש"ז (ועוד), ולאח"ז באגרות קודש אדמו"ר האמצעי ח"א עמ' תצח).

(37) פ"ז (אגרות קודש שם עמ' רצב).

אלא בקשתו ש"מלפניך (דווקא) משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים"³⁸. ה"שרים" אינם מרגישים מהם העלמות והסתרים, ולכן צריך להיות משפט של נשמה בגוף – "מלפניך" דווקא. וזהו העניין ש"שופטים ושוטרים" היה צריך להיות בחוץ-לארץ דווקא.

ד. אף-על-פי שערי מקלט היו בארץ-ישראל דווקא, מכל-מקום יש בזה חילוקי מדריגות: היו ערי מקלט בערי הירדן – ד"שכיחי רוצחים"⁴; בארץ-ישראל, ש"למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה"; ואפילו לעתיד-לבוא, כש"ירחיב הוי' אלוקיך את גבולך"³⁹ – גם אז יהיו ערי מקלט.

והיינו, שעניין "שופך דם האדם באדם", שעל זה הוא עניין ערי מקלט – ישנו בכל מדריגה לפי עניינה. ואפילו לעתיד, שאז תהיה העבודה, וממילא גם העדר העבודה, באופן נעלה לגמרי – גם בעניין זה ישנו עניין "שופך דם האדם (דקדושה) באדם (בליעל)7, ועל זה צריכים ערי מקלט שקולטות.

והיינו לפי שבכל מדריגה ישנו את עניין העדר והיפך העבודה כפי עניינה, כלומר שלפי ערך מעלת מדריגתו הרי זה עניין של העדר העבודה, ועד שבמדריגת "זבו תדבקון" – העבודה של "אותו תעבודו" היא עניין שצריך לעשות עליו תשובה⁴⁰.

ה. וכן הוא גם בחשבון-הנפש של חודש אלול, שהוא עניין ערי מקלט כנ"ל – שהוא אצל כל אחד כפי אופנו. עליו לעשות חשבון-הנפש על כל מחשבותיו, דבוריו ומעשיו במשך כל השנה, אם היו על-פי שולחן ערוך, אם היו לפנים משורת-הדין, ואם היו "לפום גמלא"⁴¹; ואם לא היה כך – עליו לעשות תשובה.

ומזה מובן, שלא בעלי עסקים בלבד, אלא גם יושבי אוהל, שבמשך כל השנה נמצאים הם באוהלה של תורה ובאוהלה של תפילה – גם אצלם חודש אלול צריך להיות "עיר מקלט", "את בצר

(38) תהילים יז, ב.

(39) פ' שופטים יט, ח. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו בגמרא. ספרי עה"פ.

(40) ראה ד"ה אחרי ה"א תלכו וביאורו (בסופם 'בסידור, בספרי המצוות להצמח-צדק) בליקוטי-תורה.

(41) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

פרשת שופטים

ראשית דגנך (יה,ד)

עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד משישים, עין בינונית אחד מחמישים (רש"י)

עין יפה אחד מארבעים – אדם ששוקד בתורה שניתנה לארבעים יום זוכה להתקשר לחכמה עילאה. עין רעה אחד משישים – מי שמברר את המידות הרעות של הנפש הבהמית מתקשר לשש המידות העליונות, כפי שכל אחת כלולה מעשר. עין בינונית אחד מחמישים – מי שמתבונן בגדולת ה' מגיע לחמישים שערי בינה.

(אור התורה במדבר עמ' קנה)

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תיתן לו (יה,ד)

דגן תירוש ויצהר, שהם מיני אוכל, מסמלים את הכוחות הפנימיים, השכל והמידות; ואילו ראשית הגז, שממנו עושים בגדים, מסמל את הכוחות המקיפים, כוח הרצון וכוח התענוג. את הראשית והמובחר של שני הסוגים יש להקדיש ל'כוהן' שבאדם, הנפש האלוהית.

(לקוטי שיחות ב, עמ' 326)

תמים תהיה עם ה' אלקיך (יה,ג)

"תמים תהיה" – תהיה תמים ושלם עלידי שתתאחד עם כללי ישראל מתוך אהבת ישראל. שכן כל ישראל הם כגוף אחד גדול, וכשם שאיברי הגוף כלולים זה מזה (שלכן אפשר לרפא איבר אחד עלידי רפואת איבר אחר) כמורכב כל הנשמות כלולות זו מזו ומשלימות אחת את השנייה. הרי שאדם ששונא את חברו הוא 'בעל מום', שכן חסרה לו השלימות של נשמת חברו, ורק עלידי אהבת ישראל לכל ישראל ניתן להגיע לתמימות.

"עם ה' אלקיך" – רק אז תוכל להתחבר עם ה' בעת התפילה, שכן תפילה חשובה כקרבן, ובעל מום אסור להקריב קרבן. לכן נהוג לומר קודם התפילה "הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

(אור התורה דברים עמ' תלט)

תבין לך הדרך (יט,ג)

מקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים (רש"י)

המצב של העם היהודי בזמננו מחייב כל יהודי להתייבב ב'פרשת דרכים', שם נמצאים יהודים שאינם יודעים באיזו דרך ללכת, ולהפנותם לדרך התורה, שהיא מקלט רוחני מפני 'גואל הדם' – השטן המחטיא והמקטרג. כמאמר רז"ל (מכות י) "דברי תורה קולטין".

(לקוטי שיחות ב עמ' 365)

במדבר⁴², בתורה⁴³, שעליה נאמר⁴⁴ "וממדבר מתנה", וכן בתפילה⁴⁵.

וזהו גם כן מה שדובר לפני שנתיים (בח"י אלול)⁴⁶ בעניין מנהג המדינה, שבימי אלול ותשרי נוסעים מהישיבות לבתיהם – שזהו היפך התורה וגם היפך שכל אנושי. במקום מה שמצינו⁴⁷ שבחודש אלול היו ממעטים בגופי הלכות ובחיבורים, והיו עוסקים יותר בתשובה – נוסעים מהישיבה לבתיהם!

בזמן חודש אלול צריכים להיות בישיבה, וצריך להיות "מונח" ("אפגעלייגט") אשר יעבור עלי מה, בשבועות האחרים שבחודש של "בקשו פני⁴⁸" – אהיה כדבעי!

1. עניין זה הוא הוראה גם לבעלי עסקים – שאף שבמשך כל השנה שקוע הוא בעסקיו, הרי בזמן חודש אלול, או לכל הפחות מח"י אלול, שאז מתחיל החשבון "יום לחודש"⁴⁹, או בימי הסליחות עלי-כל-פנים, עליו לברוח ל"ערי מקלט" (שהיו גם בעבר הירדן שמוחץ לארץ ישראל), במקום של יראת שמים, בישיבה והדומה⁵⁰, ו"שם תהא

דירתו"⁵¹. צריך להיות "ונס שמה", "ונס" – פירוש בריחה⁵², לברוח מכל העניינים שעוסקים בהם במשך כל השנה – ל"ערי מקלט", ו"שם תהא דירתו", שם עליו להתיישב, ובסגנון הזוהר⁵³ "קבורתה דיליה (דמשה) משנה" – "שם תהא קבורתו"⁵¹.

עניין "קבורתו" הוא על-דרך מה ששנינו⁵⁴ "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם" – שכאשר הוא "בן מאה", וסיים לפעול את כל העניינים בכל פרטי כוחות הנפש (י"ד הכלולים מיו"ד), אזי "עבר ובטל מן העולם" – אין לו שום שייכות עם העלם העולם, וממילא יכול להאריך ימים ושנים, כיוון שאין לו ממה לחשוש⁵⁵.

וזהו פירוש "קבורתו" – פירוד הד' יסודות, וכל אחד מהם מגיע ומתחבר לשורשו, "עפר אתה ואל עפר תשוב"⁵⁶, הביטול ד"ארץ"⁵⁷, שעלידי זה בא אחר-כך בניין המלכות שבראש השנה.

ועלידי עבודת חשבון הנפש שבחודש אלול, עד "ונס שמה" – נעשית ההכנה לכתובה וחתומה טובה של ראש השנה, לשנה טובה ומתוקה בבני, חיי ומזוני רוויחי.

(קטעים מהתועדויות שבתקודש פרשת ראה, מברכים החודש וערב ראש-חודש אלול, ה'תשי"ד; תורת מנחם כרך יב, עמ' 182-187 – בלתי מוגה)

(42) ואתחנן ד, מג.

(43) ראה מכות י, א.

(44) חוקת כא, יח. וראה עירובין נד, א.

(45) עיין ליקו"ת ביאור לד"ה וידבר גו' במדבר סיני ג, סע"ב ואילך). לעיל בעניין ובו תדבקון.

(46) שיחת ח"י אלול תשי"ב סי"ג ואילך (תורת מנחם – התועדויות ח"ו עמ' 166 ואילך). וש"נ.

(47) אלף-למטה במטה אפרים סתקפ"א סקט"ו.

(48) תהילים כז, ח.

(49) ראה קונטרס ח"י אלול תש"ג עמ' 42 (סה"ש תש"ג עמ' 177).

(50) ושם צריכים להתכנס כולם יחד (מהנחה בלתי מוגה).

(51) מכות יא, ב (במשנה).

(52) ע"ד כי ברח העם (ראה תניא פל"א).

(53) ח"א כו, סע"ב. וראה ביאורי הזוהר שם.

(54) אבות ספ"ה.

(55) ראה גם 'תורת מנחם – התועדויות' ח"ז ס"ע 157 ואילך. וש"נ.

(56) בראשית ג, יט.

(57) שהו"ע "ארעא אתבטלת" (ספד"צ – זח"ב קע"ב). – מהנחה בלתי מוגה.

הכנות לבניין הבית

הייתכן אצל יהודי סברא ש"לא עת לבנות"?!?

...מה אמר חגי בנבואה לישראל, וכאמור שזוהי נבואה שהוצרכה לדורות, ובמה החלה הנבואה שהיא דבר ה' 'ומילתו על לשוני': שהקב"ה שואל בתמיהה גדולה: כיצד ייתכן שיש יהודים שאומרים "לא עת לבנות בית ה'?! שאין זה הזמן המתאים לכך! הייתכן כדבר הזה?! וכמדובר שזוהי נבואה שהוצרכה לדורות, שכפי הנראה, יש כאלה שצריכים להבהיר אצלם דברים כאלו. וכאשר מראים להם שדבר זה כבר הובהר ובמילים ברורות שתיתכן כזו מציאות – אמנם מציאות משונה, שהרי הוא אומר "אחכה לו בכל יום שיבוא", והכוונה היא לכל יום בפשטות – יש לבוא מיד בנבואה 'סוערת': הייתכן שישנו יהודי או יהודים האומרים "לא עת לבנות בית ה'?! ומיד מבהירים, שאין הכוונה רק לשאלה ותמיהה, אשר לא כל אחד מוכן לקבל, ורק סוף כל סוף הוא מקבל, מכיוון שזוהי נבואת ה', ובכך הוא יוצא ידי חובה – אלא אומר מיד בנבואה, שעל הדבר לבוא מיד למעשים בפועל – "לכו אל ההר וקחו עצי זית", ושיבנו את הבית! היינו, שאין כוונתו בנבואה לומר מוסר, ושהמוסר יתקבל, ואחר-כך יעזוב וילך ל"תחת גפנו ותחת תאנתו" בעניינים הכי נעלים – אלא מקשר זאת מיד עם מעשה בפועל: שייקח את רגליו, ושרגליו ייקחו אותו לגמרי "אל ההר", למעלה ממעלתו ומדריגתו לגמרי, כי אפילו בגשמיות העולם הרי הוא הר. ולא רק שהולך הוא כי נעים לו ללכת שם, למקום גבוה בגשמיות, שהוא גם מקום גבוה ברוחניות – אלא כדי לקחת עצי זית, לעשות מעשה בפועל! ועם זאת לרדת מן ההר ולהתחיל לבנות את הבית.

אומר ה': אתכם אני

זוהי נבואה ברורה שנאמרה ביום ראשון של חודש אלול, שציוו לכותבה מכיוון שזו נבואה שהוצרכה לדורות, אף שהובן מיד שיהיו על זה שאלות והסברות, הייתכן?! והרי אין סומכין על הנס? וכו' – ממשיך מיד ואומר שחגי בא שוב במלאכות ה', למסור להם את שליחות ה': שהקב"ה אומר 'אתכם אני בית ישראל! זאת מבין אפילו קטן שבקטנים ואף פחות שבפחותים, שכאשר הקב"ה אומר ש"אתכם אני", והוא הולך עם "אל ההר", יחד עם לוקח את עצי הזית, ומתחיל לבנות "את הבית" – דבר ברור הוא, שלא שייכים אז שום מניעות ועיכובים.

אין זאת אלא שמכיוון שמישיח עדיין לא בא בגלוי, לכן לא ניתן לבנות את בית המקדש, מכיוון שלא יודעים את מקומו, ודרוש לכך משיח צדקנו שיבנה את בית המקדש במקומו, אך יש לעשות את כל העניינים הקודמים לכך – "עלה אל ההר", ולקחת שם "עצי זית", ולהכניס ולהביאם, ולשומרם הכן, והעיקר – לצאת מן הגלות הפנימי! –

שהרי נאמר "עלה אל ההר" ולא שיצא אל ההר, ובעמדו על ההר יצעק שהוא נמצא בגלות... אומרים על כך, לא! הולך הוא אל ההר מכיוון שזוהי שליחותו של הקב"ה, לקחת משם עצי זית לבנות את בית המקדש. אלא שהקב"ה ציווהו שחס ושלום לבנותו בפשטות, זאת יעשה משיח צדקנו שיבנה את בית המקדש במקומו, וקודם לכן יפעל – "ויכוף כל ישראל ללכת בדרכה", לדאוג להתמסר ולהתעסק בעצמו עם כל יהודי, שיקיים את דרך ה' על-ידי קיום מצוות מעשיות.

וכאשר יודעים שהדבר כרוך במניעות ועיכובים, אזי "ילחום מלחמת ה'", ולא נבהלים מכך ו"אל יבוש מפני המלעיגים", שדבר ודאי הוא ש"ינצח", כי זוהי מלחמת ה' כפי שאומר בנבואה 'אתכם אני בית ישראל!'

(משיחת ראש-חודש אלול ה'תש"מ, שיחות קודש תש"מ כרך ג, ע' 966, בלתי מוגה)

על תורת החסידות וענייניה, הרי בנידון זה לדעת הסיכויים קלושים הם ביותר שעל ידי עליה בממדים שיש לצפות להם יהיה ביכולתה לשנות משהו בעיקר במשטר וסדר הכללי באה"ק ת"ו.

פשוט, גם-כן, שאיני שולל כלל שמאמין אני בביאת המשיח בכל יום שיבוא, משיח כפשוטו בסגנון 'המורה לנבוכים', הוא הרמב"ם בסוף ספרו יד החזקה, הלכות מלכים – איש שהוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, ויכוף כל ישראל לילך בה (מבלי התחשב עם כל הפרינציפלים הדמוקרטיים והצבעות באיזה מוסד שיהיה) והוא ילחם מלחמת ה' ויבנה המקדש במקומו, ויקבץ נדחי ישראל. וכאמור מצפה הנני בכל יום שיבוא, אבל הרי המדובר במכתב כ' ובמכתב' זה הוא בנוגע לתהליך טבעי, אשר החישוב בו ג"כ מתאים לענייני הטבע. ואף שנתבלבלו סדרי הטבע, ולעיתים תכופות, בדורנו זה על-ידי מאורעות האומרים, הרי לאחרי זה החלו לחזור העניינים לקדמותם ועדיין נמצאים בגלות הרוחני המסובב מזה גם בגלות כפשוטו גלות הגשמי כל עמנו בני"ב בכל מקום שהם.

כאמור לעיל, משתמט אני להביע מחשבות אלו לא רק בפומבי אלא בכלל ברבים, שהרי זקוק כל אחד, על אחת כמה וכמה הציבור, לעידוד ולהתעוררות על-ידי חיזוק בטחון וכולי ולא להיפך, אלא שמכתב כ' ועוד יותר מה שמסרו לי ע"ד הנאום שלו הביאוני לגלות עכ"פ במקצת את אשר במחשבותי בבעיה הכי כאובה, בעיה כללית, האמורה. ונתגלגל הדבר שאף שמכתב כ' נכתב ביום י"ב תמוז, הוא יום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר ממאסרו בתור נציג ונשיא כל אחב"י אשר ברוס' בתקופה ההיא, שהוא רוב מניין ורוב בניין של כל עם ישראל, שלכן גם גאולתו היא גאולת הכלל – הנה נתקבל מכתבו בתחילת תקופת בין המצרים שאז נכתב גם המענה. ויהי רצון אשר בסגנון אנשי כנסת הגדולה כיון שגלינו מארצנו מפני חטאינו, הרי תביא התעוררות האמורה שנשנית כמה פעמים בתקופתנו, תקופה קצרה בכמות ובלי-גבולית באיכות, לחיסול החטאים שיביא לחיסול הגלות ולגאולה הרוחנית וגאולה כפשוטה גם יחד. בכבוד ובברכה.

אסרו-חג חזרו פירוד הדעות וחילוקי הלבבות והמחלוקות הקטנטנות לתוקפם ולמצבם בראש כל העניינים.

וכמו בכמה מאורעות בתקופתנו זו, הנה דווקא 'חוטב עציך ושואב מימין', 'עמך' בכלל, עמדו במבחן, משא"כ המנהיגים, וכוונתי בזה המנהיגים מכל הסוגים, מקצה הימין ועד קצה השמאל, על כל פנים ברובם הידוע לי, לא עמדו במבחן ולא יכלו להיחלץ מכבלי דקדוקי עניות המעבירים את האדם על דעתו ועל דעת קונו, ועוד הפעם הולך המאורע ונהפך לאחד האפיזודות מגלותנו, אלא שהוא אפיזודה שהוד מלכות נסוך עליו, אשר גילה רוחות העצומים הנשגבים והנפלאים אשר בתוך עמנו בני"ב ובתוך כל אחד ואחת ממנו, אף שלעת עתה לא נמצאו עדין אלה שיוכלו להפעיל כוחות אלו בכיוון האמיתי.

לאחר הקדמה ארוכה זו, מובנת גם תגובתי, לכתבו ע"ד העליה וכולי. מובן שלאחרי כל האמור עדין נשאר ענין העליה, ככתבו, כענין נחוץ ותריס נגד כמות הערבים שגדלה בבת-אחת. אבל גם בזה הרי נכשל הניסיון של קליטת המתנדבים בתקופת ששת ימים האמורה, שבודאי ידוע לכ' עוד יותר ממני ע"ד האכזבה שלהם, חזרת כמה מהם לארצם ואכזבה בפיהם, ומה שכואב עוד יותר אכזבה בלבם, וכולי וכולי.

והרי היסוד לעליה, אפילו בתור תרופה למצב ההווה וכולי הוא לכל לראש האימון בהבטחות הניתנות בנוגע להסתדרות ובנוגע לתנאי חיים וכולי, אשר גם זה נתערער במידה חשובה דווקא לאחרי ששת ימים אלו.

מובן שאין כוונתי בהאמור להאשים את מישהו וכולי, כי לא בזה דן מכתבי ארוך זה, כי אם בתיאור המצב כמו שנראה הוא לי, נראה מתוך כאב גדול ביותר, כיון שבא לאחרי תקווה גדולה ביותר אשר אולי סוף סוף באה השעה.

מובן שידועה לי הטענה שאדרבה, מהו העניין להיות בחו"ל ולכאוב ולהתאנח, והרי טוב יותר לבא בארץ-הקודש ולשפר המצב, עכ"פ להשתדל בשיפור המצב. ומוכרחני לומר שאף שבטבעי אינני פסימיסט ויותר קרוב לאופטימיסט, מבוסס

מאורעות חובקי עולם - ואכזבה

עם הניצחון הדרמטי במלחמת ששת הימים התעורר רעיון ביקור של הרבי בארצנו הקדושה, שאף הוצע לרבי ישירות על ידי מר מנחם בגין • הרבי דחה את ההצעה, ולצד זאת הביע את אכזבתו מאיניצול ההתעוררות הרוחנית שפקדה את עם ישראל בעקבות ניסי המלחמה

ובנות חב"ד; חדרי תורה אור; תות"ל קרית גת; כולל אברכים לוד; הרב גרליק; הרב זיין".

לא יצא מניו יורק

מוקדם יותר - בה' סיון תשכ"ז כותב הרבי ('אגרות קודש' כרך כד עמ' שמז):

לעת-עתה על-כל-פנים אין מקום לנסיעתי מניו יארק לאיזה מקום שהוא.

ובי"ג של אותה שנה (שם עמ' שסג) במענה להזמנה שיבוא לבקר בארץ הקודש:

מכתבו נתקבל באיחור זמן. ובודאי ידוע לו שמעת הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר לא נסעתי מניו יארק אפילו לנסיעה לזמן קצר.

מובן שאין כאן מקום לבקשת סליחה ולהתנצלות, כי אין תוכן מכתביו מסוג הזקוק לזה, ואדרבה.

דרך אגב, ראוי להעיר בנוגע להכיוון שנתנו לאחרונה להנסיעות לאה"ק ת"ו, שאף שבעיני תורה ומצוה אמרו חכמינו זכרונם לברכה לעולם יעשה אדם בהם שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, עדיין צריך עיון אם גם האמור נכלל בזה, וד"ל [=ודי להבין].

תשובה מפורטת למר בגין

כבר בה' אלול תשכ"ז (שם עמ' שפב) מביע הרבי את אכזבתו הרבה, מכך ש"בתקופה

בי"ב תמוז תשכ"ז התקיימה הנחת אבן הפינה לשיכון חב"ד בלוד, בהשתתפות קהל של כאלף משתתפים. תיאור החגיגה מופיע במכתביו של הרב אפרים וולף לרבי ('ימי תמימים' כרך ג' עמ' 487):

"...אחר-כך נאם השר מנחם בגין שהביע משאלה שכ"ק אדמו"ר שליט"א יעלה לארץ הקודש". הוא לא היה הראשון והיחיד: בי"ב סיון של אותה שנה התכנסו מנהלי מוסדות חב"ד בארץ הקודש והחליטו לשגר מברק לרבי בנוסח ובחתימה כדלהלן ('ימי תמימים' כרך ג' עמ' 473-474): "כ"ק אדמו"ר שליט"א, התעוררות גדולה מאד שוררת בין כל החוגים בארצנו הקדושה לתורה למצוות ולאמונה, וכולם בדעה אחת שעתה הזמן המוכשר ביותר לביקור אדמו"ר שליט"א באה"ק, להעמקת ההתעוררות ולהבאתה לידי פועל ממש.

"הרינו פונים בבקשה שיואיל אדמו"ר שליט"א לבקר בקרוב ממש באה"ק לשמחת לבב כל העדות והחוגים באה"ק, ונזכה לגאולה שלימה על ידי משיח צדקנו בקרוב ממש. מוכנים אנו לסדר כל ההכנות הדרושות לזה.

" [על החתומים]: כולל ושיכון חב"ד ומוסדותיו בירושלים; בתי כנסת חב"ד באה"ק; תורת אמת ירושלים; אגודת חב"ד באה"ק; כפר חב"ד; תות"ל כפר חב"ד-לוד; צעירי חב"ד באה"ק; רשת אהלי יוסף יצחק באה"ק; בתי הספר למלאכה כפר חב"ד; אחי תמימים ראשון-לציון; סמינר בית רבקה; נשי

הסמוכה לששת הימים וימים אלו בעצמם והימים שלאחריהם, שבמשך זמן זה הרי היתה התלהבות כל חוגי עמנו בעיצומה בכל מקום, והיה חסר לגמרי כיוון למטרה חיובית וענין חיובי של בנין ברוחניות ובגשמיות. ולצערנו הרב לא מצא העם את המנהיגים שידריכוהו ויכוונו את ההתלהבות ויעודדוהו, וגם בתקופה זו הולכים הענינים "ומסתדרים" בנוסח הידוע, שעוברים לסדר היום...".

ובחול-המועד סוכות תשכ"ח מתבטא הרבי באיגרת (כרך כה עמ' ט) ברוח הכתוב "כלה קיץ, וסיומו אלול, כלו עשרת ימי תשובה, ונמצאים אנו כבר באמצע זמן שמחתנו, ימי התעוררות בכל שנה ועל אחת כמה וכמה בשנה זו רבת המאורעות, ועדיין לא באה המלה ולא נאמרו הדברים".

אבל את דעתו הגלויה מסביר הרבי באיגרת ארוכה שכתב למר מנחם בגין והתפרסמה לראשונה מארכיון הרב ניסן מינדל ב'כפר חב"ד' גליון 915 עמודים 32-34; בין השאר מתייחס הרבי לשאלה "מהו הענין להיות בחו"ל ולכאוב ולהתאנח", ומתבטא שלמרות ההתעוררות היוצאת מן הכלל בעת מלחמת ששת הימים ולאחריה, "וכיון שלא זכינו נשארנו בגלות". הנה הדברים במילואם:

ב"ה, בין המצרים, יהפכו לששון ולשמחה, התשכ"ו

ברוקלין, נ"י

מר מנחם ש' בגין

שלום וברכה:

נוסף על פ"ש אישית שקבלתי מאחדים מאנ"ש שהיו בארץ הקודש ת"ו ונוכחו בחגיגת הנחת אבן הפינה למרכז חב"ד בלוד ושמעו נאומו באותו מעמד,

הנה בקורת רוח מיוחדת ובהפתעה נעימה קבלתי מכתבו מי"ב בתמוז, בו מעתיק גם פסקא מנאומו. והרי גם ממכתבו ניכר כי כנים היו הדברים שנמסרו לי איך שדבר בהתרגשות ובדברים היוצאים מן הלב. ואשר לתוכן סיום מכתבו, אף על פי שבכלל משתמט אני לכתוב בענין הבא להלן, אבל עכ"פ בקיצור אגלה לו מה שבלבבי, והוא:

בתקופתנו רבת המאורעות, רבה בכמות ואולי עוד יותר באיכות, וכמנהג בני ישראל מדורי דורות המתפללים ומבקשים כמה פעמים בכל יום ותחזינה

עינינו בשובך לציון ברחמים, לראות בכל מאורע יוצא מן הכלל המקיף חלק חשוב מעמנו בני ישראל - הקדמה, עכ"פ, לפעמי המשיח, מאורע המבשר שמתקרב קץ הגלות.

מובן אשר גדולה ביותר ההתבוננות במאורעות האי-טבעיים של דורנו, הטובים וגם היפך הטוב גם יחד, שחיוקה את הרצון לראות בהם התחלת חיסול הגלות, ומתוך כך גדלה ההשתדלות לפרשם או עכ"פ לדרשם בכיוון האמור.

ברם, לצערנו הכי גדול, הנה לאחרי שעבר זמן קצר, נוכחנו לדעת שאף שמאורע גדול הוא וטוב או בהיפך מזה, עדיין הוא חלק מהגלות. והראיה, אשר כל הסיבות שהביאו לגלות בתוקפן עומדות. ועוד ועיקר אשר לא נתעורר העם וגם לא מנהיגיו לחזון הגאולה, הגאולה האמיתית. זאת אומרת גאולה מהגלות ולא גאולה והצלה מצרה פלונית או מגזירה פלונית או מאויב וצר פלוני.

ואף שלכאורה ממדי הגזירות וההשמדות בתקופתנו (לא עליכם ולא עלינו) בוודאי אינן בגדר גזירה פלונית או שבאה מצד פלוני, שהרי הם ממדים החובקים עולם, רשעת הגויים שעמדו עוה"פ ועוה"פ [עוד הפעם ועוד הפעם] לכלותינו והקדוש-ברוך הוא מצילנו מידם, הצלת כל עמנו כולו, עם כל זה היתה ההצלה בתוך מסגרת הגלות, וכמו ההצלה מגזירת נושאי הצלב וכיו"ב [וכיוצא-בה]. אלא שהכמיהה לגאולה וחזונה היא שעוררה בכל תוקף את המתבונן לראות בשואה וכיו"ב חבלי הגאולה.

והביאור, ודוגמא נפלאה בזה, במאמר חכמינו ז"ל - אף כי בכיוון הפכי - אשר בהתחלת המבול הורידים (המים) ברחמים, אם יחזרו יהיו גשמי ברכה, וכשלא חזרו היו למבול. ובדומה לזה מאורעות תקופתנו שהיו על מנת התעוררות העם, שאם יתעורר יתפתחו בכיוון חיסול הגלות והתחלת הגאולה, וכיון שלא זכינו נשארנו בגלות, והלך ונשנה תהליך זה כמה פעמים בדורנו זה, ועד למאורע האחרון בסגנון שקוראים לו עתה "מלחמת ששת הימים", שאף אמנם הייתה התעוררות יוצאת מן הכלל לפני המאורע ולאחריו ובשעתו, ונתעוררה עוה"פ התקווה החזקה והפנימית אולי בסגנון הכתוב קול דודי דופק פתחי לי אחותי תמתי - דפיקה שתיענה בפתחת הלב לבם של ראשיכם שבטיכם ועד לחוטב עציץ ושואב מימיו, הנה תיכף למחרת